

Votaziun chantunala dals 22 da settember 2002

Explicaziuns dal cussegl grond

Lescha davart ils instituts da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials

Las forzas da lavur e las purschidas da furmaziun per professiuns da la sanadad e dals fatgs socials èn adina pli retscher-tgadas. A Cuira ed a Cazas porschan actualmain quatter scolas furmaziuns sin il champ da la sanadad e dals fatgs socials. Per pudair garantir ina purschida conforma al basegn e d'auta qualidad e per pudair realisar las proximas refurmas sin il champ da furmaziun duai vegnir institui in nov center da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials a Cuira.

Il project ha plinavant en emprima lingua l'intent:

- da transferir las scolas activas en la regiun da Cuira cun purschidas da scola-zion sin il champ da la sanadad e dals fatgs socials en in institut giuridicain autonom,
- da crear la basa per l'instituziun dal center da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials e
- da crear la basa per la prestaziun da contribuziuns ad instituts da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials en differents regiuns dal chantun.

Explicaziuns p. 3 project da votaziun p. 7

Charas conburgaisas e chars conburgais

Nus As preschantain il sequent project per la votaziun:

Lescha davart ils instituts da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials (LISS)

1. Garantir ina purschida da scolaziun che s'accorda cun ils basgns da la societad

Las forzas da lavur e las purschidas da furmaziun per professiuns da la sanadad e dals fatgs socials èn adina pli retscherlgadas. Perquai èsi giustifitgà da concepir a moda pli attractiva il champ da scolaziun per la sanadad ed ils fatgs socials. Per quest intent ston era vegnir purschidas scolaziuns correspudentas a las interessentas ed als interessents. Cun la nova lescha duain vegnir coordinadas e dirigidas las purschidas da scolaziun en il chantun. Da quai pon profitar finalmain tant las scolaras ed ils scolaras sco er la populaziun.

2. Reagir sin midadas en il champ da furmaziun

Da nov regla la confederaziun er las scolaziuns sin il champ da la sanadad e dals fatgs socials. Actualmain vegn preparada ina refurma da questas scolaziuns che

vegn ad avair per consequenza midadas considerablas. Uss hai num da crear a temp la basa per pudair garantir en il chantun il futur ina scolaziun d'auta qualitad ed avantagiusa dal punctg da vista da l'economia. Il chantun Grischun vul avischinar cuntinuadamain las scolaziuns sin il champ da la sanadad e dals fatgs socials al champ d'applicaziun da la legislaaziun davart la furmaziun professiunala.

3. Concentrar las purschidas da scolaziun en il center da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials

Ils cussegls da fundaziun da la scola professiunala da sanadad e tgira da malsauns (SPS&T) e da la scola interconfessiunala da sanadad e tgira da malsauns dal Grischun (SIT) han supplitgà 1998 il chantun da surpigliar las duas scolas a Cuira. Gia 1994 aveva la regenza constatà en il rom da la revisiun parziala da la lescha davart la tgira da malsauns ch'ins veglia cuntanscher la fusiun da singulas scolas. En il rom dal project «Coordina-

ziun da la scolaziun per las professiuns sanitaras» ha la regenza laschè elavurar la basa per integrar er la scola grischuna da tgira sin il sector psicosocial (SGP) e las parts na seminaristicas da la scola da dunnas dal Grischun (SDG) en il center da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials ch'è da fundar da nov. Quest pass facilitescha da coordinar e diriger las puschidas da scolaziun e da realisar cun in dumber sufficient da scholaras e scholars la refurma svizra dal champ da furmaziun. Sco successur legal surpiglia l'institut las activas e passivas sco er ils dretgs e duairs da las duas fundaziuns.

4. Per il nov center da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials èsi da construir l'infrastructura architectonica

En la fasa da partenza sto il center da furmaziun vegnir manà en furma decentrala ad actualmain sis lieus. Questa schliaziun n'è betg cuntentaivla, ni dal puntg da vista economic, ni dal puntg da vista da manschi. Per pudair reunir sut in tetg las differentas scolaziuns, èsi da metter a disposiziun l'infrastructura necessaria – sch'igl è pussaivel – fin l'onn 2006. Perquai prevesa la lescha da dar la cumpetenzza al cussegl grond da realisar il center da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials e da decider davart la finanziaziun da quel. Per quest intent èsi da suttametter in messadi separat al cussegl grond. Igl è previs da construir il center da furmaziun che custa var 25–30 milliuns francs (stadi dals custs 2001) sin l'areal Kantengut a Cuira, en proxima vischinanza da la scol'auta professiunala da pedagogia sco er dals ospitals e da las chasas da dimora. Studis da project

mussan che quest project da construcziun è realisabel al lieu previs.

5. Promover in agir flexibel

Il center da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials sto tegnair pitg da tut temp a las pretensiuns che sa midan sin il champ da la scolaziun. El na duai betg vegnir integrà en l'administraziun chantunala, mabain vegnir concepì sco institut autonom da dretg public. L'institut vegn manà cun in mandat da prestaziun. L'autonomia considerabla dal center da furmaziun ha per consequenza che quel po reagir pli spert sin las relaziuns ed ils basegns ch'èn sa midads e ch'el è avert per novs svilups; las decisiuns vegnan simplifitgadas ed il center da furmaziun vegn per gronda part mess a pèr ad autras scolas cun dretg da contribuziuns. Per il personal vegnan applitgadas las disposiziuns da l'ordinaziun chantunala dal personal.

6. Sustegnair cun contribuziuns las puschidas decentralas da furmaziun

Sin plaun federal vegn elavurà il sistem da contribuziuns per la scolaziun professiunala. Da nov duain survegnir uss contribuziuns er instituts da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials. Fin che quest sistem va en vigur, vegn il chantun a sustegnair finanziaimain en la dimensiun da fin uss quellas scolas che survegnan gia oz contribuziuns chantunalas.

7. Proposta

Il cussegl grond ha deliberà il sboz agiuntà per il decret d'ina lescha davart ils instituts da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials cun 95:0 vuschs per mauns da la votaziun dal pievel.

Nus As proponin, charas conburgaisas e chars conburgais, d'acceptar quest project da votaziun.

En num dal cussegl grond

Il president: Vitus Locher

L'actuar: Claudio Riesen

Project

Lescha da davart ils instituts da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials (LISS)

Acceptada dal pievel ils ...

I. Disposiziuns generalas

Art. 1

¹ Questa lescha regla la gestiun dal center chantunal da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials, la subvenziun dals instituts da furmaziun sco er la conclusiun da cunvegns en quest sector da furmaziun.

² Per fatgs che n'èn betg reglads en questa lescha vegnan applitgadas confirm al senn las disposiziuns da la legislaziun chantunala davart la furmaziun professiunala .

Art. 2

¹ Ils instituts da furmaziun porschan scolaziuns en il sector secundar e terziar; scolaziuns che preparan per in'activitad professiunala en ils fatgs da la sanadad u socials e che termineschan per regla cun in diplom renonuschè en Svizra.

Incumbensas
dals instituts da
furmaziun

² Ils instituts da furmaziun pon porscher furmaziuns supplementaras.

Art. 3

La regenza po renonuscher l'instituziun e la gestiun dals instituts da furmaziun per la scolaziun e furmaziun supplementara professiunala, spezialmain er da scolas professiunalas superiuras, sin il territori chantunal e sustegnair quels cun contribuziuns, sch'i vegn concedi al chantun in dretg da cogestiun adequat.

Renonuscher ils
instituts da fur-
maziun
1. En general

Art. 4

¹ Il cussegl grond po renonuscher en atgna cumpetenzza l'instituziun e la gestiun da scolas autas professiunalas per la sanadad ed ils fatgs socials sin il territori chantunal e sustegnair quellas cun contribuziuns, sch'i vegn concedi al chantun in dretg da cogestiun adequat.

2. Scolas autas
professiunalas

² El decida en atgna cumpetenzza davart la gestiun d'ina scol'auta professiunala al center chantunal da furmaziun.

Art. 5

Cunvegna

¹ La regenza po concluder cunvegna cun auters chantuns, stadis e purtaders da scola davart la collavuraziun per metter a disposiziun las purschidas necessarias da scolaziun e da furmaziun supplementara ed er davart la finanziaziun da quellas.

² Object da la cunvegna po esser spezialmain:

- a) la conclusiun da cunvegna da prestaziun cun purtaders d'instituts da furmaziun entaifer ed ordaifer il chantun;
- b) la scolaziun e la furmaziun supplementara da burgaisas e burgais d'alters chantuns u stadis als instituts da furmaziun entaifer il chantun;
- c) la scolaziun e la furmaziun supplementara da burgaisas e burgais dal chantun ad in institut da furmaziun ordaifer il chantun;
- d) la gestiun dal center chantunal da furmaziun en in consorzi.

³ Il cussegl grond decida en atgna cumpetenza davart concordats u cunvegna concernent la cogestiun dal chantun vid instituts da furmaziun per scolaziuns e furmaziuns supplementaras en il sector da la sanadad e dals fatgs socials inclusiv la finanziaziun da quels.

II. Center da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials (CSS)

Art. 6

Furma giuridica, sedia

Il «center da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials» è in institut autonom dal dretg public chantunal cun sedia a Cuira.

Art. 7

Mandat da prestaziun

¹ La regenza dat in mandat da prestaziun al center da furmaziun. Quel regla ils detagls da la purschida da prestaziun, spezialmain pertutgant scolaziuns dals fatgs da sanadad e socials en il sector secundar e terziar sco er pertutgant furmaziuns supplementaras.

² Sch'il basegn è cumprovà po il mandat da prestaziun vegnir extendì per scolaziuns e furmaziuns supplementaras en champs professiunals sumegliants.

³ Igl è da resguardar adequatamain ils interess da las trais linguas chantunals.

Art. 8

Organisaziun, gestiun e contabilitad

¹ Il center da furmaziun è autonom en sia organisaziun e liber en la gestiun, uschenavant che quai è cumpatibel cun il mandat da prestaziun.

² El maina in atgna contabilitad. Il champ d'applicaziun da la legislaziun davart las finanzas dal chantun Grischun sa restrenscha sin ils principis

Lescha davart ils instituts da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials

da la legalitad, la spargnusadad, la rentabilitad e l'efficacitad sco er da la contabilitad regulara.

Art. 9

¹ Ils organs dal center da furmaziun èn:

Organs

- a) il cussegl da scola;
- b) la direenziun;
- c) il post da revisiun.

² La regenza elegia il post da revisiun sco er il cussegl da scola e designa ses presidi.

Art. 10

¹ Il cussegl da scola è l'organ suprem. El consista da maximal set persunas. Cussegl da scola

² El ha spezialmain las sequentas incumbensas:

- a) concluder la direenziun strategica;
- b) fixar ils princips directivs e da personal sco er la structura d'organisaziun;
- c) fixar las taxas da scola e da studi;
- d) approvar las finamiras annualas;
- e) approvar la planisaziun da finanzas;
- f) deliberar il preventiv;
- g) deliberar il rapport annual ed il quint annual;
- h) controlling e garanzia da la qualitat;
- i) elecziun da la direenziun e surveglianza da la gestiun.

Art. 11

La direenziun è responsabla per la direenziun operativa, da manaschi e pedagogica dal center da furmaziun. Direenziun

Art. 12

Il post da revisiun surveglia la contabilitad e rapporta a la regenza ed al cussegl da scola. Post da revisiun

Art. 13

Ils contracts d'engaschament sa drizzan tenor l'ordinaziun davart la relaziun da lavur dals collavuradors dal chantun Grischun. Personal

Art. 14

Ils meds finansials ch'èn necessaris per ademplir las incumbensas vegnan mess a disposiziun spezialmain tras: Finanziaziun

- a) custs da studi, taxas da curs ed indemniziuns per prestaziuns da servetsch;

Lescha davart ils instituts da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials

- b) contribuziuns chantunalas e federalas;
- c) contribuziuns e donaziuns da terzas persunas;
- d) emprests e credits.

Art. 15

Contribuziun
chantunala

¹ Il chantun paja al center da furmaziun ina contribuziun vi dal deficit da manaschi. La contribuziun po vegnir conderschida en il rom d'in preventiv global.

² La regenza relascha directivas davart ils custs e retgavs imputabels, la taxaziun da la facultad, il diever d'eventuals surplus dal retgav, la procedura da budget sco er la conderschida da pajaments anticipads.

Art. 16

Survegianza

¹ Il preventiv, il rapport annual ed il quint annual èn da suttametter a la regenza per l'approvaziun.

² Il rapport annual ed il quint annual èn da suttametter al cussegl grond per prender enconuschientscha.

Art. 17

Responsabladad

La responsabladad dal center da furmaziun sa drizza tenor la legislaziun chantunala da responsabladad. La responsabladad cumpiglia er leva negligientscha.

III. Ulteriurs instituts da furmaziun en il chantun

Art. 18

Contribuziuns

¹ Ad instituts da furmaziun entaifer il chantun po il chantun conderscher contribuziuns da manaschi proporziunalas per persuna ch'è da scolar e ch'ha ses domicil en il chantun. En cas da basegn da personal scolà correspudentamain po la contribuziun er vegnir conderschida a scolaras e scolaras ch'han lur lieu d'emprendissadi respectivamain lur lieu da scolaiziun en il chantun.

² Il departament fixescha las contribuziuns e regla la procedura.

³ Il chantun po conderscher ina contribuziun proporziunala als custs d'investiziun, sch'ils purtaders furneschon ina atgna prestaziun ch'è pretendabla dad els.

IV. Disposiziuns finalas

Art. 19

Execuziun

La regenza regla l'execuziun da questa lescha e relascha las disposiziuns executivas necessarias.

Art. 20

Scolaziuns e furmaziuns supplementars entschavidas avant l'entrada en vigur da questa lescha sa drizzan tenor il dretg da fin uss.

Scolaziuns
da fin uss

Art. 21

¹ Sin il termin da l'entrada en vigur da la lescha piglia la regenza tut las mesiras necessarias per surpigliar e transferir la scola professiunala da sanadad e tgira da malsauns, la scola interconfessiunala da sanadad e tgira da malsauns dal Grischun, la scola grischuna da tgira sin il sectur psicosocial sco er las partiziuns betg seminaristicas da la scola da dunnas dal Grischun al center da furmaziun. Ella è autorisada da far tut ils acts giuridics che stattan en connex cun quai.

Instituziun
dal center da
furmaziun

² Il lavuratori d'emprendissadi per cusunzas da dunnas vegn integrà en in uffizi.

Art. 22

¹ Il center da furmaziun surpiglia las activas e passivas sco er ils dretgs e duairs da la scola professiunala da sanadad e tgira da malsauns sco er da la scola interconfessiunala da sanadad e tgira da malsauns dal Grischun.

Cuntinuaziun da
las activas e pas-
sivas

² Il center da furmaziun surpiglia il mobigliar e las provisiuns da rauba da la scola grischuna da tgira sin il sectur psicosocial e da las partiziuns betg seminaristicas da la scola da dunnas dal Grischun ch'èn d'integrar en il center da furmaziun.

Art. 23

¹ Il center da furmaziun surpiglia las relaziuns contractualas che concernan las scolas ch'èn d'integrar.

Cuntinuaziun ed
adattaziun da las
relaziuns giuridi-
cas

² Il center da furmaziun cuntinuescha sco patrun las relaziuns d'engaschament existentas a las scolas ch'èn d'integrar. Las relaziuns d'engaschament èn da stabilir da nov entaifer in onn dapi l'entrada en vigur da questa lescha.

³ Per las disposiziuns relaschadas avant l'entrada en vigur da questa lescha sco er per las proceduras pendentas e per ils meds legals vegn applitgà conform al senn il dretg da fin uss.

Art. 24

¹ Il cussegl grond decida en atgna cumpetenzza davart il project da construcziun ed il credit per l'edifizi nov dal center da furmaziun. Il project da construcziun vegn suttamess al cussegl grond cun in messadi separà.

Edifizi nov

² Il bain immobigliar resta er suenter la construcziun da l'edifizi nov en proprietad dal chantun e vegn mess a disposiziun a l'institut cun in contract obligatori.

Lescha davart ils instituts da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials

³ En il rom da sias pussaivladads sa participescha l'institut a la finanziaziun da l'edifizii nov.

Art. 25

Midada dal dretg da fin uss

Las sequentas leschas vegnan midadas sco suonda:

1. Lescha davart l'igienna publica dal chantun Grischun (DG 500.000)

Art. 6 al. 3 lit. a

la surveglianza dals ospitals, las clinics ed ils bogns da cura, las purschidas staziunaras per la tgira ed assistenza da pazients stabels e da persunas attempadas, las instituziuns da la tgira ed assistenza a chasa, ils instituts medicinal, ils labors sco er da l'exercizi da la professiun da persunas ch'han professiuns sanitaras;

Art. 27 al. 1

Labors publics

En cas da basegn po il chantun instituir e manar labors.

Art. 28 al. 1

L'instituziun ed il manaschi da labors privats sco er d'instituts medicinal basegnan ina permissiun dal departament.

2. Lescha davart promover la tgira da malsaus (DG 506.000)

Art. 3 al. 1 lit. a

La construcziun, las installaziuns ed il manaschi d'ospitals renconuschids sco er da purschidas staziunaras per la tgira ed assistenza da pazients stabels e da persunas attempadas;

Art. 7 al. 1 lit. c e d sco er al. 2 lit. b e c

Abrogà

Titel avant l'art. 22

V. Plazs da furmaziun per scolas da la sanadad e dals fatgs socials

Art. 22

Plazs da furmaziun

¹ Las instituziuns da la sanadad e dals fatgs socials cun dretg da contribuziuns èn obligadas da metter a disposiziun in dumber commensurà a l'effectiv da collavuratur da plazs da furmaziun per professiuns da la sanadad e dals fatgs socials als instituts da furmaziun entaifer il chantun ed a quels ordaifer il chantun ch'èn en l'interess dal chantun.

² La regenza po fixar il dumber dals plazs da furmaziun per manaschi da scolaziun. Ella fixescha las pretensiuns envers ils plazs da scolaziun.

Lescha davart ils instituts da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials

Art. 23

A las instituziuns da la sanadad cun dretg da contribuziuns che n'adempleschan betg las pretensiuns fixadas da la regenza per ils plazs da furmaziun u che na mettan betg a disposiziun il dumber da plazs da furmaziun fixà da la regenza, pon vegnir scursanidas e refusadas las contribuziuns da manaschi e d'investiziun dal chantun. Contribuziuns ch'èn gia vegnidas prestadas pon vegnir pretendidas enavos.

Scursanida, refusa e restituziun da la contribuziun

Art. 24

¹ Las prestaziuns da lavur da las scolaras e dals scolars èn per regla d'indemnisar.

Indemnisaziun da la prestaziun da lavur

² La regenza po fixar il sistem e la summa da l'indemnisaziun.

Art. 25 e 25bis

Abrogads

Art. 26

La lescha per promover la scolaziun da las dunnas en il chantun Grieschun (lescha per la scolaziun da las dunnas; DG 435.000) vegn abrogada.

Abrogaziun dal dretg da fin uss

Art. 27

La lescha vegn messa en vigur suenter l'acceptaziun dal pievel tras la regenza.

Entrada en vigur

Agiunta

Revisiun parziala da l'ordinaziun davart la relaziun da lavur dals collavurats dal chantun Grischun (ordinaziun dal personal, OP)

Decidida dal cussegl grond ils 29 da matg 2002

I.

L'ordinaziun davart la relaziun da servetsch dals collavurats dal chantun Grischun vegn midada sco suonda:

Art. 1a alinea 2 litera d

d. il center da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials.

Art. 70 literas d ed e

d. las dretgiras chantunalas e la cumissiun administrativa da l'institut d'assicuranza d'edifizis e da la cassa per donns elementars sco er la cumissiun administrativa da l'assicuranza sociala ed il cussegl da scola dal center da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials per lur collavurats tenor litera a;

e. ils presidents da las dretgiras sco er la direcziun da l'institut d'assicuranza d'edifizis e da la cassa per donns elementars e la direcziun da l'institut d'assicuranza sociala sco er la direcziun dal center da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials per lur collavurats tenor literas b e c.

Art. 72 marginala, alineas 1 e 2 sco er alinea 3 litera b

2. Per las dretgiras chantunalas, l'institut d'assicuranza d'edifizis e la cassa per donns elementars sco er per l'institut d'assicuranza sociala ed il center da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials

¹Las dretgiras chantunalas sco er la cumissiun administrativa da l'institut d'assicuranza sociala e da la cassa per donns elementars sco er la cumissiun administrativa da l'institut d'assicuranza sociala ed il cussegl da scola dal center da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials han per lur collavurats las medemas cumpetenzas sco la regenza. Resalvà resta l'artitgel 63.

²Per ils presidents da las dretgiras sco er per la direcziun da l'institut d'assicuranza d'edifizis e da la cassa per donns elementars e per la direcziun da l'institut d'assicuranza sociala sco er per la direcziun dal center da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials vala l'artitgel 71 alinea 1 conform al senn.

- ³b. la regenza per ils collavuradors da l'institut d'assicuranza d'edifizis e da la cassa per donns elementars sco er da l'institut d'assicuranza sociala e dal center da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials.

Art. 73 alinea 5

⁵Per las dretgiras chantunalas, l'institut d'assicuranza d'edifizis e la cassa per donns elementars sco er per l'institut d'assicuranza sociala ed il center da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials vala confirm al senn la procedura concernent l'annullabilitad da decisiuns da dretg dal persunal.

II.

Questa revisiun parziala va en vigur il medem mument sco la lescha davart ils instituts da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials.

Votar è pli simpel che quai ch'ins pensa!

Sche Vus essas absent la dumengia da votaziun u sche Vus duessas esser impedi da votar a l'urna, avais Vus las sequentas pussaivladads da prender part a la votaziun:

1. Votaziun anticipada

Er en Vossa vischnanca avais Vus la pussaivladad da votar durant almain dus dals davos quatter dis avant il di da votaziun, u

- da votar a l'urna
u
- da consegnar il cedel da votar en ina cuverta serrada ad in uffizi communal.

2. Votaziun per corrispondenza

- Ils documents necessaris (cuverta da risposta, cuverta da votar) obtegnais Vus automaticamain da la vischnanca.
- La cuverta da risposta u l'attest da votar stuais Vus **suttascriver** en scadin cas, autramain n'è Voss cedel betg valaivel.
- Plinavant avais Vus duas pussaivladads da votar per corrispondenza: Vus surdais la cuverta da risposta a la **posta** u Vus mettais la cuverta en ina **chascha da brev da l'administraziun communal inditgada da la vischnanca**. En domadus cas avais Vus d'agir a temp per che la cuverta da risposta arrivia a l'administraziun communal fin **il pli tard a las 12.00 dal di avant la dumengia da votaziun**.

Vossa chanzlia communal As vegn a respunder tuttas dumondas en connex cun la votaziun anticipada e la votaziun per corrispondenza. Legiai per plaschair er las publicaziuns uffizialas.